

uključivanje zadružarki u program ostvarivanja novoga ekonomskog poretka*

mara rupena-osolnik

uvod

82
ogledi

→ Kada govorimo o privrednim i socijalnim problemima savremenog sveta, ne možemo mimoći žene koje predstavljaju više od polovinu svetskog stanovništva. To isto važi i za probleme poljoprivrede i prehrane čovečanstva, kojima je u zadnjih deset godina bilo posvećeno više međunarodnih konferencija.

Ovim aktuelnim pitanjima dosta pažnje posvećuje i Međunarodni zadružni savez (MZS), koji se posebno stvaralački uključio u *zadružnu dekadu razvoja*. Osobito je pažnja bila poklonjena poljoprivrednom zadružarstvu, a u poslednje vreme i problemima poljoprivrednica. Ova su pitanja inače sastavni deo programa i aktivnosti posebnog Poljoprivrednog komiteta MZS-a, Komiteta zadružarki i Podkomiteta žena-poljoprivrednica koji deluje u okviru Komiteta zadružarki MZS-a.

Pre nekoliko godina upravo su ova dva Komiteta, zajedno s Podkomitetom žena-poljoprivrednica, počela sa studijama i anketama o položaju i ulozi zadružarki u pojedinim zemljama sveta. Bogato iskustvo je obrađeno u referatima za međunarodne kongrese, simpozije i seminare, koje je organizovao MZS.¹⁾

Iz tog se materijala može i šire zaključivati o ulozi žena u poljoprivredi i u zadružarstvu, o naporima za savladavanje zaostalosti velikog dela sveta, o borbi za ostvarivanje novog privrednog poretka kao i o borbi za jednakost i ljudsko dostojanstvo žena. U svemu značajna je uloga žene, kao poljoprivrednog proizvođača, koji najneposrednije sudeluje u rešavanju problema prehrane stanovništva i u borbi protiv gladi.²⁾

I.

U savremenom svetu sve više dolazi do izražaja uverenje o nužnosti preobražaja sadašnjeg međunarodnog sistema privrednih odnosa. Privredne krize, monetarni potresi, energetske probleme, inflacija, nezaposlenost i druge teškoće osećaju sve zemlje, a naročito teške posledice osećaju zemlje u razvoju. Jaz između razvijenih

i nerazvijenih neprestano se produbljuje, a velik deo čovečanstva snosi posledice siromaštva i nerazvijenosti, gladi, bolesti, nezaposlenosti i drugih socijalnih problema. To upozorava na potrebu za pravednijom deobom bogatstva i mogućnosti razvoja u svetskim srazmerima. Sadašnje neodrživo stanje ne utiče samo na privredni razvitak već zaoštrava i međunarodne političke odnose. U OUN već je sazrelo ubeđenje da postojeći jaz između bogatih i siromašnih zemalja, sa svim svojim reperkusijama, predstavlja najtežu potencijalnu pretnju međunarodnom miru i bezbednosti.

Generalni sekretar OUN već je godine 1975. posle specijalnog zasedanja Generalne skupštine, koja je usvojila Deklaraciju i Program akcija za ostvarenje novog ekonomskog poretka (NEP), rekao: »Postojećem ekonomskom poretku u prošlosti prigovarali su da je pogodan i dobar samo za bogate a da je protiv siromašnih. Sada se ne može više tvrditi ni da je dobar za bogate. Ovo je samo dodatan razlog da se zalažemo za novi ekonomski poredak.« Iako je zamisao o nužnosti ostvarivanja novog ekonomskog poretka već široko primljena i podržana od strane OUN, još uvek postoje vrlo različiti pogledi na način ostvarivanja takve ideje. Posebno se razlikuju na jednoj strani očekivanja zemalja u razvoju, a na drugoj spremnost na promene i veću pomoć od strane razvijenih. Jasno je ipak da svetska zajednica ovo pitanje više ne može zaobilaziti. Stoga je očito da će na području privrednih odnosa u svetu morati doći do izražaja volja i duh pravedne saradnje, koja će voditi računa o pravima i potrebama svih naroda, i to ne samo u pogledu zadovoljavanja osnovnih, egzistencijalnih potreba, već i u pogledu ostvarivanja socijalnih i ljudskih prava.

Zato borba za novi ekonomski poredak predstavlja duboku promenu u svesti ljudi, a naročito u većem razumevanju potreba čoveka — sugrađana, većem stepenu solidarnosti i spremnosti za ravnopravnu saradnju na svim nivoima, od lokalnih zajednica pa do saradnje u najširim međunarodnim okvirima.

Pošto su ciljevi zadrugnog pokreta sadržani upravo u ostvarivanju pravednijih, dobrosusedskih i bratskih odnosa među ljudima te njihovoj dobrovoljnoj i ravnopravnoj saradnji, zadrugni pokret može odigrati značajnu ulogu u ostvarivanju NEP-a. Razumljivo je da su se ova pitanja u različitim oblicima postavljala i pred žene, pred Komitet zadrugarki i Podkomitet žena-poljoprivrednica.

*) Ova je rad drugarica Mara Rupena-Osolnik, predsednica Podkomiteta žena-poljoprivrednica (koji djeluje u okviru Komiteta zadrugarki Međunarodnog zadrugnog saveza) pripremila kao izvještaj za glasilo Međunarodnog zadrugnog saveza. Riječ je o posebnom broju *Revije međunarodnog zadrugarstva (Review of the International Cooperation)*, posvećenome zadrugarkama i poljoprivrednicama, a koji će uskoro izaći iz tiska. Budući da se u nas gotovo ništa ne zna o aktivnostima i djelovanju kako Komiteta zadrugarki tako i Podkomiteta žena-poljoprivrednica Međunarodnog zadrugnog saveza, zamolili smo drugaricu Maru Rupenu-Osolnik da nam dozvoli objavljivanje ovoga izvještaja u našem časopisu. (Op. redakcije)

1) Više je puta bila izražena želja predstavnika razvijenih kao i zemalja u razvoju da se ta iskustva sakupe i objave u obliku posebne brošure, koja bi služila kao priručnik u radu s poljoprivrednicima.

2) To je bilo posebno podvučeno na posljednjem, Dvadesetšestom kongresu Međunarodnog zadrugnog saveza u Parizu (septembar 1976).

II.

Nije potrebno posebno dokazivati da privredne poteškoće svojih zemalja i njihove socijalne posledice posebno osećaju upravo žene, pošto njih u najvećoj meri tište problemi masovne gladi, bolesti, nezaposlenosti itd. Posebno je težak položaj žena u privredno zaostalim zemljama i u pretežno ruralnim sredinama, koje su i inače zaostale u pogledu zdravlja, kulture i ostalih mogućnosti dostojnog života. Nije slučajno da je na konferenciji u Mexico Cityu³⁾ u akcionom programu posebna pažnja posvećena potrebama i problemima žena u zaostalim zemljama, s posebnim naglaskom na rešavanju nepismenosti, ishrane, te na potrebi povećanja poljoprivredne proizvodnje i poboljšanja zdravstvene službe. Zaključeno je da uključivanje žena u zadruge i manje fabrike nije značajno samo s privrednog stajališta zapošljavanja žena, nego ima odlučujući uticaj i na njen društveni položaj jer predstavlja ostvarivanje uslova za ravnopravnost. U akcionom se programu savetuje da žene preuzmu aktivnu ulogu u zadrugarstvu, te u pitanjima proizvodnje hrane, marketinga, stanova, prehrane, zdravstva i brige o deci.⁴⁾

S obzirom na teško stanje u svetu u pogledu ishrane (poznato je da 1,5 milijarde ljudi trpi zbog nedovoljne i neprimerene prehrane, a da 500 miliona živi u uslovima stalne gladi), posebno je značajno obučavanje žena za proizvodnju hrane i njenu pravilnu upotrebu. Na zasedanjima Komiteta zadrugarki MZS je — uz saradnju članica Podkomiteta žena-poljoprivrednica — više puta diskutovao o pitanjima povezivanja problema proizvodnje i potrošnje — preko prerađivanja, transporta i skladištenja. Uključivanje žena u zadruge vodilo bi osvešćivanju same žene u pogledu njene uloge kao ravnopravnog državljanina i zadrugara. Iz prakse se zapaža da zadržna aktivnost daje ženama veću samosvest pri preuzimanju javne odgovornosti i istovremeno znači njihovu pripremu za šire društveno delovanje. (Na to upozoravaju izveštaji nacionalnih organizacija i pisma MZS drugim međunarodnim organizacijama.)

Na dvadesetšestom međunarodnom kongresu bila je prihvaćena (sa amandmanima švedskih zadrughnih organizacija) značajna rezolucija *Žena i zadrughni pokret*. U toj se rezoluciji konstatuje da je u međunarodnoj godini žena u celom svetu poraslo ubedenje da se teškoće s kojima se susreće čovječanstvo — glad, društvene nepravde, pretnje miru, uništavanje okoline itd. — ne mogu uspešno rešavati bez saradnje žena. U rezoluciji je posebno naglašena potreba saradnje zadrughnih organizacija u borbi za potpunu ravnopravnost žena u političkom, društvenom i ekonomskom životu svih zemalja. U tom se smislu traži veće zalaganje tih organizacija, putem kojih se uključuju žene u šire ekonomske i društvene delatnosti zadrughnog pokreta, uključujući razvoj zadrughnog vaspitanja, planiranja porodice, kulturne delatnosti itd. Rezolucija je preporučila nacionalnim zadrughnim pokretima širenje međunarodnih kontakata žena putem raznih oblika — delegacija, konferencija, simpozija, seminara, kao i njihovo uključivanje u raspravu o međunarodnim pitanjima.

Rezolucija je odala posebno priznanje delatnosti Komiteta zadrugharki pri MZS, i preporučila da se u još većoj meri podupru zalaganja za ravnopravnost, razvoj i mir u svetu.

III.

Komitet zadrugarki pri MZS godinama se bavi pitanjima saradnje i pomoći zemljama u razvoju. Ovde ćemo pomenuti samo njihove najvažnije akcije.

Već je godine 1963. tadašnja Međunarodna organizacija žena — zadrugarki (GILDA)⁵⁾ na svom Dvanaestom kongresu u Bournemouthu — raspravljala o »Oblicima pomoći i saradnje sa zemljama u razvoju«. Ova se organizacija već tada odlučno zalagala za ostvarivanje proklamiranih zadataka:

a) tesna saradnja sa OUN i njenim agencijama (FAO, WHO, Unicef, UNESCO, ILO), kao i ostalim međunarodnim organizacijama, s ciljem povezivanja iskustva i sredstava za ostvarivanje postojećih i budućih programa u korist zemalja u razvoju;

b) zemlje u razvoju treba da koriste svoja prirodna bogatstva, a preko zadružnih bi delatnosti koristila raspoloživu radnu snagu, kako bi na toj osnovi došle do značajnog programa samopomoći (self-help-programm);

c) podupiranje osnovnog vaspitanja:

— u poljoprivredi (priređivanje povrća, žita, uzgoj peradi, obavljanje ostalih poljoprivrednih radova);

— u domaćinstvu (prehrana, odgoj dece, higijena, šivanje);

— u obezbeđenju dnevne brige o deci (vrtići, igrališta, prehrana školske dece);

— u ručnom radu, domaćoj radinosti (tkanje, pletenje, i drugi oblici);

d) jačati svoj uticaj na:

— javno mnjenje u sopstvenim zemljama;

— na vlast i društvene organizacije, kako bi razvijene zemlje povećale pomoć zemljama u razvoju u obliku dugoročnih kredita, s pripremama dugoročnih planova, sa stručnjacima i stipendijama, te formiranjem i podupiranjem centara za izobrazbu, s opremom i sredstvima za učenje, itd.⁶⁾

Bez obzira na to šta tada (1963) još nije bio izrađen koncept novog ekonomskog poretka, možemo konstatovati da su zaključci iz Bournemoutha već sadržavali neke njegove suštinske elemente. Već tada je vladalo mišljenje da se zemlje u razvoju moraju osposobiti da iskoriste sve svoje potencijalne mogućnosti, te da saradnja između razvijenih i nerazvijenih mora biti osnovana na idejama so-

3) Konferencija OUN-a u Mexico Cityu, jul 1975. godine.

4) Švedski akcioni program — *World Plan of Action*, str. 18. (Summarized Version, United Nations decade for women 1976—1985).

5) GILDA je bila Međunarodna organizacija zadrugarki, kasnije reorganizovana u Savet zadrugarki pri MZS, a sada deluje kao Komitet zadrugarki pri MZS.

6) Rezolucija Dvanaestog Kongresa GILDE, 1963, Bournemouth (referenti Grete Bergström — Švedska, i Mara Rupena — SFR Jugoslavija).

lidarnosti, pravednosti i poštivanja ravnopravnosti svakoga naroda. U pogledu uloge žena u privrednom i socijalnom razvoju svoje zemlje, već tada su bili utvrđeni brojni zadaci i oblici saradnje koji bi osigurali ženama iz zemalja u razvoju da postignu takvo vasitanje i obrazovanje koje bi im omogućilo podizanje životnog standarda svojih domova i cele zemlje, i osposobili ih za njihovu značajnu ulogu u društvenom, političkom i stručnom životu (6. tačka rezolucije iz Bournemoutha).

Ovakvo usmerenje u odnosu na zemlje u razvoju bilo je odraz celokupnog koncepta MZS, za koji se posebno zalagao njen tadašnji predsednik, prof. dr Bonow, zajedno sa direktorom MZS, drom Saxonom.

Tako se zadružni pokret na svoj način i prema svojim snagama uključivao u napore OUN, koja je sa strategijom razvoja te prvom i drugom *dekadom razvoja* pokrenula plansko i intenzivnije rešavanje problema zemalja u razvoju. MZS se uključio s posebnom *dekadom razvoja zadrugarstva*.⁷⁾

Značaj dekade za zadružne pokrete zemalja u razvoju — pored obezbeđenja veće pomoći razvijenih — leži pre svega u vlastitom osposobljavanju za planiranje nacionalnog razvoja i za iskorišćavanje svih potencijala svoje zemlje, kroz što aktivniju i produktivniju ulogu svoga članstva.

Zadružni pokret pojedinih zemalja na različite se načine uključuje u ostvarivanje dekade razvoja zadrugarstva, skupljajući pri tom nova iskustva. Pokazala se i potreba da se izmene iskustva, pa je zbog toga došlo do brojnih dogovora pa i studija o ulozi i položaju žena-poljoprivrednica, te o mogućim oblicima saradnje i pomoći zemljama u razvoju.

Razvoj donosi nove zadatke i zahteva da se i o ulozi žena raspravlja u skladu sa njom. Tako je godine 1966. na Kongresu MZS u Beču razmatrano pitanje položaja i uloge žena u poljoprivrednim zadrugama. To je pokrenuo referat delegata iz Poljske (koja inače razvija raznovrsne oblike zadružnih delatnosti, kako u organizacionom tako i u sadržajnom i metodološkom pogledu).

Hamburški kongres (tj. XXIV kongres MZS) doneo je posebnu rezoluciju o pravima žena u zadrugama a na predlog zadružnog saveza Madžarske. (Predstavnici svih triju zadružnih saveza ove susedne zemlje vrlo aktivno nastupaju sa konkretnim podacima i predlozima na većini međunarodnih sastanaka.) Godine 1970. problemima žena-poljoprivrednica i njihovih porodica bio je posvećen i poseban simpozij u Milanu. Saradnja MZS, FAO i zadrugara Italije i Jugoslavije dala je već prve rezultate.

Sa ciljem da se podupre Dekada razvoja zadrugarstva⁸⁾ bila je godine 1972. u suradnji MZS, ILO, FAO, FIPA održana posebna, tzv. otvorena Međunarodna konferencija o ulozi poljoprivrednih zadruga u privrednom i društvenom razvoju. Predstavnica Komiteta zadrugarke MZS, Luisa Crisanti podnela je referat o zadrugama i ulozi žena u poljoprivredi, u kojem je iznela i jugoslovenska iskustva.

U Varšavi su 1973. g. na XXV kongresu MZS — posle dugih rasprava u nacionalnim organizacijama i organima MZS — bila usvojena nova pravila o delovanju i organizovanju žena u okviru MZS.

Na redovnom godišnjem zasjedanju IFAP u Badenu (maj 1974) posebno je savetovanje bilo posvećeno ulozi žena u poljoprivredi i u zadrugarstvu. Savetovanje je organizovano kao priprema za Međunarodnu godinu žena i posebno je upozorilo na značaj uključivanja žena-poljoprivrednica u rešavanje problema privrednog i društvenog razvoja sopstvenih zemalja i njihovog osposobljavanja za ovakvu ulogu. Predsednica Podkomiteta žena-poljoprivrednica, Mara Rupe-
na, kao delegat MZS upozнала je učesnike zasjedanja s naporima MZS, pre svega Komiteta zadrugarki i Podkomiteta žena-poljoprivrednica u tom pravcu. Tom prilikom potvrđeno je stanovište da su problemi žena-zadrugarki stvar celokupnog zadrugarstva, kao što su inače problemi žena stvar celokupnog društva; za njihovo je rešavanje potrebno udružiti napore i u nacionalnim i u međunarodnim okvirima.

Godine 1975. u Rimu je (u suradnji MZS i FAO) bila organizovana posebna panel-diskusija na temu »Uključivanje žena u ruralni razvoj preko zadruga«. Predstavnik FAO podvukao je »... da zadruge predstavljaju integralan element koncepta sveobuhvatnog ruralnog razvoja i da zato spadaju među najadekvatnije institucije koje su sposobne integritirati ruralne mase u društvo, s tim da im omogućće pravedan pristup proizvodnji, zapošljavanju i dohotku te da ih usmeravaju prema aktivnoj participaciji u razvoju lokalne samouprave i decentralizacije vlasti« (referat dra N. J. Newigera). Ovim zasjedanjem još se više učvrstila saradnja FAO-a i MZS-a, a tom prilikom ponovo je bio potvrđen koncept po kome je upravo kroz zadruge potrebno uključivati žene istovremeno u proces proizvodnje i odlučivanja. Nadalje, bila su potvrđena i pozitivna iskustva u pogledu saradnje međunarodnih organizacija, koje se bave sa tom problematikom i povezane u posebnu ad hoc grupu pri FAO, u kojoj konstruktivno saraduju i predstavnice Komiteta zadrugarki MZS, odnosno Podkomiteta žena-poljoprivrednica.

Zasjedanju u Rimu usledilo je zasjedanje Podkomiteta žena-poljoprivrednica u Ljubljani, koje je istovremeno bilo prilika da se delegatkinje upoznaju u praksi, na licu mesta, sa ulogom žena u proizvodnji i javnome životu, te u sistemu samoupravljanja uopšte. (Tom zasjedanju prisustvovala je i drugarica Ruža First-Dilić kao posmatrač.) U povodu Međunarodne godine žena MZS je izdao poseban broj *Revije*⁹⁾ posvećene radu zadrugarki u potrošačkim zadrugama, za razliku od sadašnjeg posebnog broja *Revije* — posvećenog problemima zadrugarki u poljoprivrednim zadrugama.

Možemo reći da se celo ovo vreme u pripremama za MGŽ, pa i sada — u raznim krajevima sveta, a naročito u zemljama u razvoju raspravlja o tim problemima, uz učešće predavača iz evropskih zemalja (u čemu je naročito aktivna Švedska). Tako je npr. jula 1975. Regionalni ured MZS za jugoistočnu Aziju u Maleziji (Kuala Lumpur) organizovao međunarodnu konferenciju na temu »Uloga žena u

7) Nekadašnji generalni sekretar OUN U Tant pozdravio je napore MZS, među ostalim rekavši: »Mobilizacijom mnogih zadrughih organizacija širom sveta i uz podršku razvoja zadrugarstva u zemljama u razvoju, učinjen je i značajan doprinos ostvarivanju cilja druge Dekade razvoja OUN«.

8) Dekada razvoja zadrugarstva (Cooperative Development Decade) obuhvaća razdoblje 1971—1980, s početkom 1. 1. 1971. godine.

9) Reč je o glasilu Međunarodnog zadrughog saveza, koji obuhvata preko 320 milijuna zadrugara celoga sveta, a izlazi na svim svetskim jezicima.

zadružnom razvoju«. Regionalni centar za istoćnu i centralnu Afriku pripremio je niz nacionalnih seminara sa slićnom temom. U taj sklop spada i međunarodni seminar što ga je aprila i maja meseca 1976. organizovala Švedska za predstavnice Azije i Afrike, sa zaključnim delom u SFR Jugoslaviji. (Kao što je poznato to je bila zajednićka akcija Zadrućnih saveza Hrvatske i Slovenije u okviru Zadrućnog saveza Jugoslavije.) Ta vrsta saradnje je ocenjena veoma pozitivno, ne samo od strane Švedske kao organizatora i ućesnica seminara, nego i od strane predstavnika društveno-politićkog života pomenutih republika i federacije.

Dodajmo da su predstavnice Komiteta zadrugarki bile isto tako aktivne na UNESCO-vom simpozijumu u Parizu i na evropskom seminaru u Bruxellesu 1975. godine.

Potrebno je istaći usku saradnju FAO-e ad hoc grupe i COPAC-a¹⁰), gde je udeo naših predstavnica znaćajan i — sudeći po izveštajima COPAC-a i MZS-a, veoma cenjen. To je posebno došlo do izražaja na ovogodišnjem međunarodnom simpozijumu u Wageningen¹¹) na kome je posebna paćnja posvećena ukljućivanju žena u razvoj preko zadruga. (Ovom simpozijumu je kao predstavnik naše zemlje prisustvovao drug Slavko Glinšek.) Prvi puta je tu problematiku na takvom međunarodnom skupu predstavila predstavnica zemalja u razvoju, Diana Opondo, iz Regionalnog centra za istoćnu i centralnu Afriku, s referatom »Ukljućivanje žena u razvoj preko zadruga«. O iskustvima žena u poljoprivrednim zadrugama govorila je predstavnica Poljske, dok je predsednik MZS-a R. Kerinec, podvukao doprinos zadruga uspostavljanju novoga ekonomskog poretka u svetu.

IV.

U Međunarodnoj godini žena predstavnice komiteta zadrugarki saradivale su u svim velikim manifestacijama nacionalnog i međunarodnog znaćaja, ukljućujući i međunarodnu konferenciju u Meksiku i međunarodni kongres žena u Berlinu. Prihvatanje »Plana akcije« za poboljšanje poloćaja žena (za koji se zauzela i Generalna skupština OUN), pobudilo je interesovanje za rešavanje pitanja statusa žena kao šire društvene akcije u borbi protiv svih oblika diskriminacije. Stvorena je atmosfera u kojoj se otvaraju nove, znatno šire mogućnosti za delovanje svih žena, ukljućujući i žene-zadrugarke. Ipak bismo bili nerealni ako ne bismo bili svesni žilavosti predrasuda u odnosu na ženu, prema kojima bi žena trebala biti samo majka i domaćica, a njeno mesto bi trebalo da bude samo u domu i porodici.

Zbog toga se žene kroz borbu za svoje mjesto u zadrućnom pokretu, kroz borbu za novi ekonomski poredak, moraju boriti protiv predrasude i zaostalih shvaćanja dviju vrsta:

1. kao predstavnice pola — koji u nekim zemljama mora tek izboriti svoju ravnopravnost u privrednom i javnom životu;
2. kao pripadnice svojih naroda — one se moraju zalagati za prevazilaženje nacionalne zatvorenosti i egoizma, za ravnopravne odnose među narodima i pravedno uređenje sveta. Posebno u svesti ljudi iz razvijenih zemalja postoje mnoge predrasude nastale na bazi privilegovanog raspolaganja pojedinih država prirodnim bogatstvom

i rezultatima rada ljudi u zemljama u razvoju. Borba za novi ekonomski poredak traži odlučno ukidanje ostataka takvog kolonijalnog mišljenja.

Ovi zadaci, kao i većina drugih koji su bili usvojeni na zadružnim kongresima, konferencijama i simpozijima, dugoročnog su karaktera, a ostvarivače ih pre svega nacionalne organizacije, adekvatno svojim prilikama i mogućnostima.¹²⁾ Zbog toga su od izvanrednog značaja nacionalni programi, na kojima se inzistiralo na više skupova Komiteta zadrugarki kao i Podkomiteta žena-poljoprivrednica.¹³⁾

Iako se položaj razvijenih i nerazvijenih, bogatih i siromašnih naroda u mnogo čemu razlikuje, a to utiče i na svest, bilo bi poželjno da i zadružne ideje pomognu prevazilaženju razlika koje tako nastaju. Između ostaloga putem kooperacije ljudi bi prestali iskorištavati jedan drugoga te bi svoje udružene napore usmerili na rešavanje zajedničkih ekonomskih zadataka u korist svih ali i svakoga posebno. Zadružni pokret, kao značajan materijalni i moralni faktor borbe za iskorjenjivanje masovne bede i drugih posledica nepravedne raspodele svetskog bogatstva, ujedno deluje i kao moralno-politički činilac. Jedan od prvih zadataka zadružnog pokreta jest jačanje razumevanja i podupiranje što šireg učvršćenja koncepta novoga ekonomskog uređenja, kako u industrijskim zemljama tako i u zemljama u razvoju.

»Međunarodni zadružni pokret koji se rasprostire od azijskih i afričkih sela do velikih centralnih zadružnih organizacija industrijalizovanoga sveta, u celini je sposoban postići ciljeve koje su postavili Ujedinjeni narodi«, kaže predsednica Komiteta zadrugarki MZS, Sirkka Rääkkönen. A svi zadaci zadružnog pokreta istovremeno su i zadaci žena-zadrugarki. ●

sa slovenskog preveo mr ratko šćepanović

10) COPAC — Komitet za unapređenje i pomoć zadrugama, neke je vrste »povezivajući član« agencije OUN i međunarodnih nevladinih organizacija sa zadatkom da rade na unapređivanju i uskladjivanju pomoći zadrugama u zemljama u razvoju.

11) Međunarodni simpozij o »menjajućem modelu« zadružnog razvoja održan je 14—18. 3. 1977. u Međunarodnom poljoprivrednom centru u Wageningenu (Nizozemska).

12) Važnost nacionalnih organizacija u razvijenim i nerazvijenim zemljama više puta je istakao direktor MZS, dr Saxena, koji se slaže i s našim stanovištem.

13) U tom okviru u 1978. godini COPAC predviđa simpozij o uključivanju zadruga i poljoprivrednog siromaštva u razvoj (Involvement of Cooperatives and the Rural Poor in Development). Komitet zadrugarki a posebno Podkomitet žena-poljoprivrednica, uključen je u pripreme za ovaj simpozij (koji će biti u Švedskoj).